

11.02.2012ж.

АШЫҚ САБАҚ

Қайталау

- ❖ Табиғат зонасы дегеніміз не?
- ❖ Табиғат зоналарын қалыптастыратын негізгі сыртқы факторларды ата.
- ❖ Қазақстандағы табиғат зоналарын атап, картадан көрсет.

“Иә, жоқ” ойыны

1-топ:

1. Қазақстанның орманды дала зонасы Батыс Сібір жазығы мен ЖалпыСырт қыратының аз ғана бөлішін алып жатыр.

А) Иә

Б) Жоқ

2. Орманды дала зонасының жалпы көлемі 2 млн га.

А) Иә

Б) Жоқ

3. Бұл зона Қазақстан аумағының 0,4%-ын алып жатыр.

А) Иә

Б) Жоқ

4. Зонада 6 мыңнан астам көл бар.

А) Иә

Б) Жоқ

5. Орманды дала зонасының топырағы қара топырақ.

А) Иә

Б) Жоқ

Жауаптары:

1. Иә

2. Жоқ

3. Иә

4. Иә

5. Иә

2-топ:

1. Орманды далада сексеуіл, жыңғыл, жанаргүл, итмұрын өседі.

А) Иә

Б) Жоқ

2. Орманды дала зонасы – Қазақстандағы ең нашар игерілген табиғат зоналарының бірі.

А) Иә

Б) Жоқ

3. Дала зонасының көлемі 77 млн га.

А) Иә

Б) Жоқ

4. Дала зонасы Каспий теңізі жағалауынан Тарбағатай тауларының етегіне дейін созылып жатыр.

А) Иә

Б) Жоқ

5. Дала зонасын Ертіс, Есіл, Тобыл, Жайық, Нұра, Торғай, Ырғыз өзендері кесіп өтеді.

А) Иә

Б) Жоқ

Жауаптары:

1. Жоқ

2. Жоқ

3. Иә

4. Жоқ

5. Иә

3-топ:

1. Дала зонасының топырағы қара және қызыл қоңыр топырақ типіне жатады.

А) Иә

Б) Жоқ

2. Дала сүтқоректілеріне түлкі, қасқар, қарсақ жатады.

А) Иә

Б) Жоқ

3. Дуброва, Мамлют қорықшалары дала зонасында орналасқан.

А) Иә

Б) Жоқ

4. Сарыарқанаң ұсақ шоқылар арасындағы бытыранқы орналасқан көлдерде суда жақсы жүзетін құстар – сүңгуір, гагара, крохаль, турпан болады.

А) Иә

Б) Жоқ

5. Тың және тыңайған жерлерді игеру жылдарында (1954-1959жж.) дала зонасының 28 млн га жері жыртылды.

А) Иә

Б) Жоқ

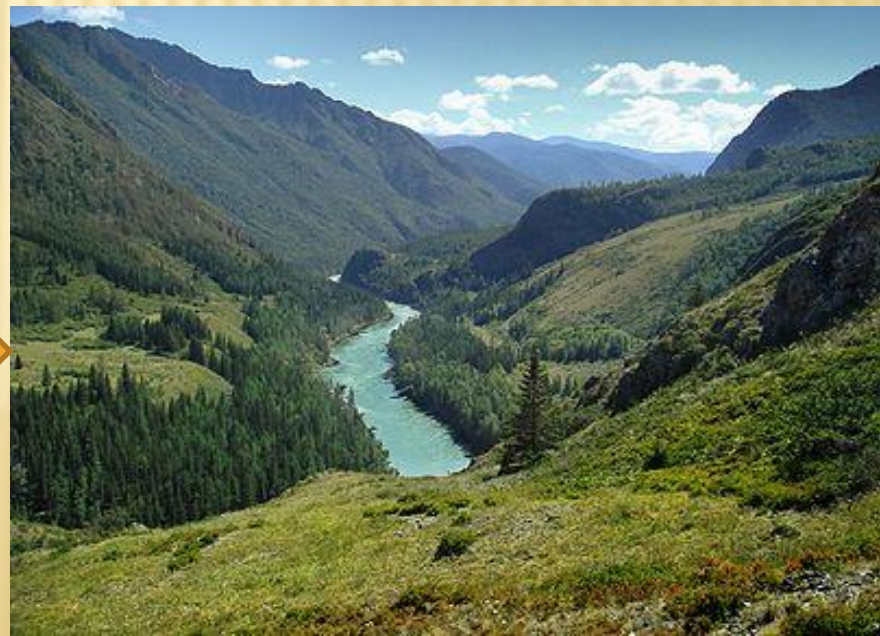
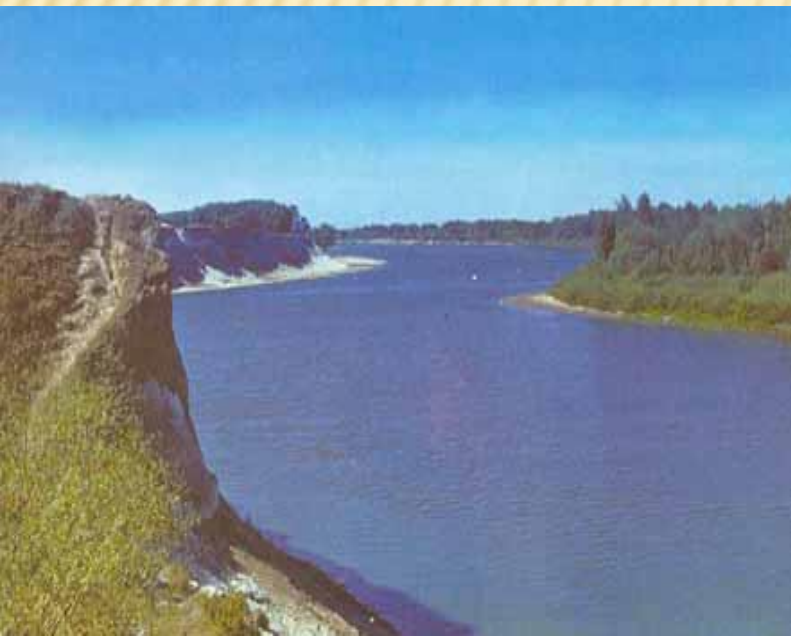
Жауаптары:

1. Иә
2. Жоқ
3. Жоқ
4. Иә
5. Иә

§39. Шөлейт және шөл зоналары

Шөлейт зонасы Жайықтың жағасынан Алтай тауларына дейін 2900 км-ге созылған. Республика аумағының 10,8%-ын алып жатыр.

Климаты құрғақ. Жауын-шашын аз, оның жылдық мөлшері 180-300 мм аралығында. Жаз барлық жерде ыстық. Шілденің орташа температурасы -22° - 24° С. Қысы суық, ашық аязды күндер басым. Қаңтардың орташа температурасы -15° - 17° С.

**Тұрақты ағатын ең ірі
өзендері – Ойыл, Жем,
Торғай, Сарысу, Аягөз.**

Шөлейттің негізгі

**топырағы – ашық қара
қоңыр топырақ. Оның
беткі қабатында шірінді
2-3% ғана.**

Өсімдік жамылғысы:

Бетеге

Жусан

Түймедағы

**Таулы-төбелі гранитті Қызыларай
сілемі (1565м) – шөлейттегі әсем
жазиралардың бірі.**

Шөлейт жануарлары:

Саршұнақ

Қосаяқ

Тышқандар

**Шөл зонасы Каспий теңізі
жағалауынан Тарбағатай
тауының етегіне дейін
созылады. Шөл зонасының
жалпы көлемі 120 млн га.
Республика аумағының 44%-
ына жуығын алады.**

Климаты тым континентті.

Жылдық жауын-шашын мөлшері 200мм-ден аспайды. Қысы суық. Аяз 40°C -қа дейін жетеді. Жазы өте ыстық. Шілденің орташа температурасы солтүстігінде $24^{\circ}\text{-}26^{\circ}\text{C}$, оңтүстігінде $28^{\circ}\text{-}30^{\circ}\text{C}$.

**Шөл зонасы арқылы ағып
өтетеін өзендер: Жайық, Жем,
Сырдария, Сарысу, Шу, Талас,
Іле, Қаратал.**

**Шөлдің топырағы қоңыр, сұр-
қоңыр топырақ.**

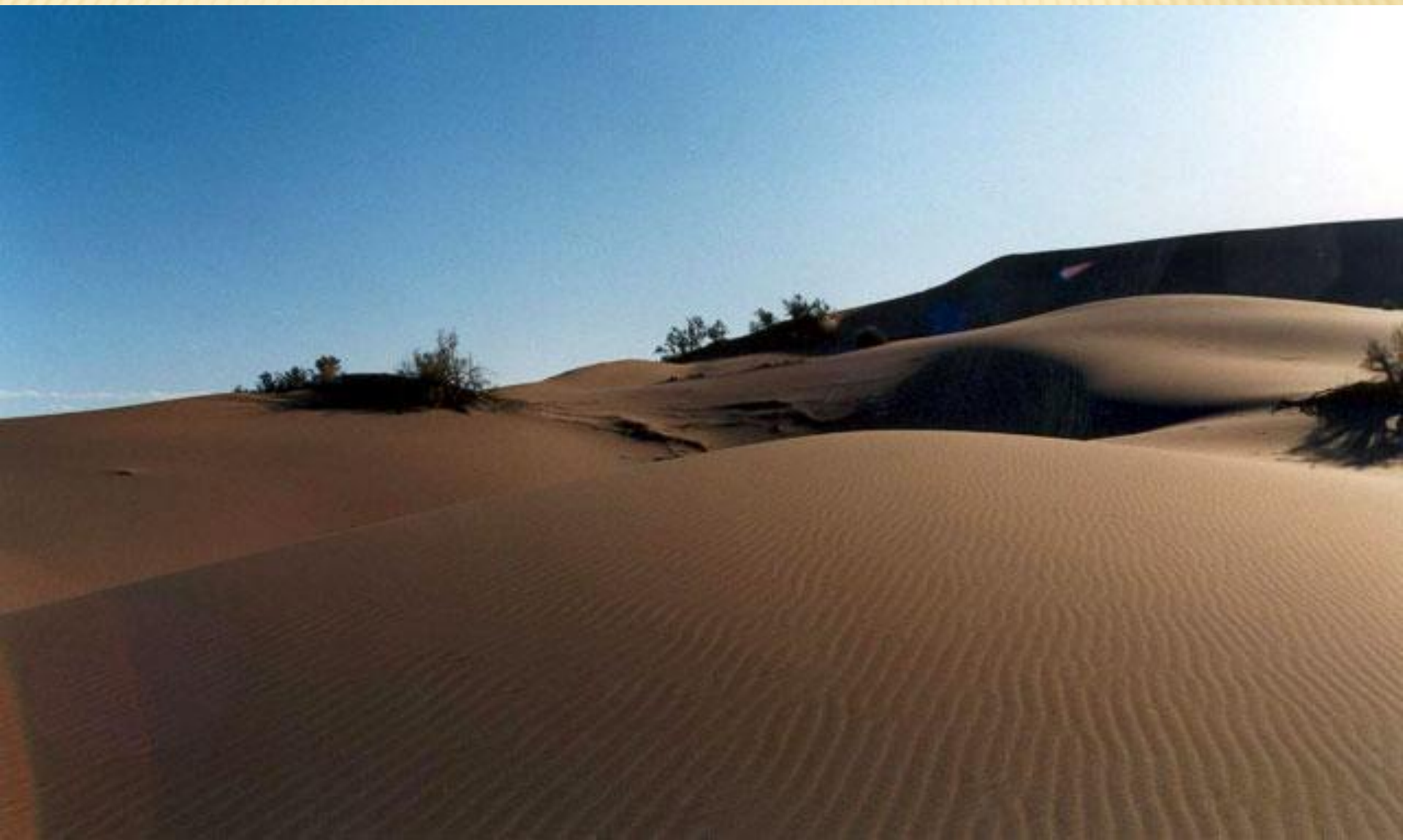
-
- Шөл
 - Құмды
 - Сазды
 - Тасты

Құмды шөлдер:

ҚЫЗЫЛҚҰМ

Мойынкүм

Сарыесік Атырау

Нарын құмдары

Тайсойған

Қаракүм

Сазды шөлдер:

Үстірт

Бетпақдала

Тастақ шөлдер:

Сарыарқаның оңтүстігі

Бетпақдаланың шығысы

Үстірт

Өсімдіктері:

**Селеу, сексеуіл, ши, қоңырбас,
жусан, шырғанақ, шеңгел,
тал, жантақ**

Үйге тапсырма:

**§39. Шөлейт және шөл
зоналары.**

**Зоналардың шекараларын
кескін картаға түсіру.**